

Kennismanager digitale burgerrechten

Désirée Crommelin
Fotografie Daniëlle van der Schans

“HET IS ZO GEMAKKELIJK GEBRUIK TE MAKEN VAN ANGST.
TEN ONRECHTE ZOEKEN DE WETGEVERS RECHTVAARDIGING IN 9/11.”

EU-burgers verenigt U! Verdedig uw burgerrechten op een open internet! Uw vrijheid van meningsuiting, van innovatie en uw recht op auteursrechten worden hier bedreigd. Uw privacy dreigt verder geschonden te worden. Ouderwetse beschermingsconstructies worden via wetgeving op het nieuwe maatschappelijke paradigma van 2G-internet gearachtureerd. Internet is geen op zichzelf staand verschijnsel; het is een onontbeerlijk instrument – thuis en op het werk – in onze samenleving. Als zodanig is het een weerspiegeling van ons dagelijkse leven en gelden onze rechten en plichten, vastgelegd in bestaande wetgeving. Nieuwe wetgeving is onnodig en wordt eerder ingegeven door angst van partijen die aan invloed inboeten en dus geld verliezen.’

Dit is de boodschap van Erik Josefsson, tot voor kort EFF-lobbyist in Brussel. Of zoals hij zelf zegt: “De stem en het gezicht van de verdedigers van de civil society en van de handhaving van onze burgerrechten op een open internet.” Het internet wordt voor en door mensen gebruikt. Met de vrijheid die het ons biedt komen onze fundamentele rechten in de samenleving ons weer scherp voor ogen. Met frisse en kritische blik houden de netwerken van deskundige vrijwilligers van Electronic Frontier Foundation (EFF) en European Digital Rights (EDRi) scherp in de gaten hoe het gesteld is met de civil society. Constaten zij dat sluipenderwijs wordt geprobeerd deze burgerrechten te beknotten, dan trekken ze aan de bel. Met hun activisme pleiten zij voor een open maatschappelijke discussie en een inzichtelijke besluitvorming. Zij zetten publiekelijk voortdurend de bedreiging van burger- en mensenrechten op internet op de politieke agenda. Niet alleen om zo kwalijke pogingen in politieke achterkamertjes iets te bekostigen te bestrijden, maar ook om meer kennis over internet in de samenleving te genereren. Daar ontbreekt het aan bij de burgers en hun volksvertegenwoordigers. Dat bleek in het debat in het Nederlandse Parlement bij de behandeling over de implementatie in het Nederlandse recht van de EU-richtlijn Data-

detentie. “Dat is veel te laat. Dat is de omgekeerde wereld, maar het gebeurt in ander EU-lidstaten ook. De volksvertegenwoordigers laten het gebeuren. Deze onevenwichtigheid in kennis is schadelijk voor de democratische grondbeginselen in onze samenleving. Angst en partijdiscipline lijken meer de politieke leidraad te zijn. Ik wilde dat de politici hun rug eens recht hielden over deze fundamentele rechten.”

Hoe open hoort het internet te zijn?

Het internet is onze samenleving. Hier kan ik contact hebben met wie ik wil en over wat ik wil, net zoals ik dat hier in Brussel of thuis in Zweden op straat, in de tram, op het werk of in de kroeg doe. De virtuele plek is een andere plek, maar we blijven mensen met onze burgerrechten. Internet is voor en door mensen.

Hoe open is het internet in werkelijkheid?

Van vele kanten wordt er gezaagd aan de poten van onze vrijheden op een open internet. Denk aan het bewaren van telecom- en van vluchtgegevens, denk aan filtering, et cetera. Dat klopt niet, dat zijn wettelijke ingrepen op onze rechten op oneigenlijke gronden en hebben de schijn van gelegenheidswetgeving.

Waarom is er geen breed maatschappelijk protest van burgers tot en met bedrijven die al die schendingen moeten uitvoeren?

Het is zo gemakkelijk gebruik te maken van angst. Ten onrechte zoeken de wetgevers rechtvaardiging in 9/11. Zo wordt het PNR-voorstel (Personal Name Record) over het vastleggen van reisgegevens van EU-commissaris Frattini, ingegeven – zo je wilt gedictieerd – door het Amerikaanse Department of Home Security. Die reisgegevens worden nu al vastgelegd bij het boeken van je reis door reisagent of vliegmaatschappij. Zorgelijker is dat het Frattini-voorstel het vastleggen ervan nu in handen legt van de overheid. De huidige doelstellingen en omstandigheden zijn bekend, maar stel dat die veranderen? Met het misbruik van het

Amsterdamse bevolkingsregister door de Duitse bezetter om alle Joodse burgers op te sporen, werd het hen wel heel gemakkelijk gemaakt. Ik zou zeggen: dat is voor ons allemaal een les. Eigenlijk gaat het hier over een veel dieper liggend probleem: het gebrek aan kennis, samenlevingsbreed, over wat internet nu werkelijk voor mogelijkheden biedt.

Gebrek aan kennis bij wie?

Dat internet een op zichzelf staand verschijnsel is, is een misvatting en getuigt van een groot gebrek aan kennis in de samenleving. Dit wordt deels gevoed door een natuurlijke weerstand tegen technologie; voor velen een ver-van-mijn-bed-show. Maar zorgelijker is dat er op alle niveaus in onze samenleving – tot en met politici, beleidsmakers en de wetgever – nauwelijks of geen verstand van zaken bestaat over wat internet is en welke mogelijkheden het biedt. Slechts weinigen doorgronden de huidige en toekomstige mogelijkheden van dit maatschappelijke instrument: die kennis leeft nu juist in de netwerken van EFF en EDRI.

Betekent dat onverstand aan de macht? Want wie is bij machte die nieuwe wetgeving in de overkoepelende EU-richtlijnen te controleren, die wel in alle lidstaten moeten worden geïmplementeerd?

Gebrek aan verstand van zaken schijnt niemand in Brussel te weerhouden nieuwe, slecht voorbereide en ondoordachte wetgeving door het Europese Parlement te jagen. En dit vervolgens in de nationale parlementen te laten goedkeuren. Het is een ongezonde gang van zaken dat je zo met de rechten van je burgers omgaat. Het beschadigt het project Europa en de civil society in de lidstaten. EU-wetgeving, ook op het gebied van internet, is te veel top-down. Dat is de verkeerde volgorde. Beleid en regelgeving ontstaan niet vanuit de basis – de samenleving met de daar levende behoeften –

die de volksvertegenwoordigers en de wetgever behoren te voeden. Ze krijgen de kennis van belanghebbenden, de grote marktpartijen of de VS die in- en uitlopen bij de Europese instellingen om hun gelijk te verzekeren. Juist een brede maatschappelijke discussie over fundamentele rechten op internet genereert ook brede en noodzakelijke kennis bij de mensen om zo als burger te functioneren in de huidige samenleving.

De discussie wordt nu buiten de geëigenende wegen gevoerd?

Bij gebrek aan een breed maatschappelijke discussie heeft EFF het voortouw genomen. Sinds haar oprichting in 1990 in de VS verwierf 'de moeder van internetactivisme' de reputatie dat met haar niet te spotten valt. In 2007 vestigde EFF een zelfstandig kantoor in Brussel met mij als lobbyist en enige werknemer. EFF zette ook hier haar geoliede machine op in procedures en lobby's. Door kritisch alle stappen van besluitvorming te volgen en in alle commissies en readings aanwezig te zijn, dwingt ze door deskundige en kritische analyses met oplossingen invloed af. En vergeet niet haar fameuze online activisme en de publiciteit die dat oplevert. EFF zet zo steeds weer zaken op de agenda. Voor de EFF-staf van wereldwijd 24 betaalde medewerkers waarvan de helft jurist, is haar online netwerk van duizenden deskundigen – vaak op persoonlijke titel – uit de ICT-wereld zelf en van kritische internetgebruikers van onschatbare waarde. EFF wordt gefinancierd door donateurs.

Is dat ook de basis van jullie succes in het Europese Parlement rondom het Bono-rapport? Dat ging toch over filtering ten behoeve van auteursrechthebbers (zie ook pag. 12 – red.)?

Tijdens de behandeling van het Bono-rapport over culturele industrieën in de EU probeerde de oude industrie, die gebaseerd is op gecontroleerd sturen zoals uitgevers, telecomoperators, muziekindustrie en omroepen, op slinkse wijze filtering te introduceren. Deze gevestigde orde met ouderwetse businessmodellen, een flinke lobby en onder politieke druk uit Frankrijk, wilde zijn beschermingsconstructies door filtering op de huidige 'node-to-node' architectuur van 2G-internet via de wet parachuteren. Bij overtreden door de consument zou deze afgesloten moeten worden van internet door zijn ISP. Dan begrijp je toch niet waar internet voor staat! Internet is een dagelijks gebruiksmiddel in deze samenleving, waarmee we niet alleen onze sociale contacten onderhouden, maar ook werken, bankieren, belastingaangifte doen. . . Afsluiten ten gerieve van auteursrechthebbers is een directe aanval op burger- en mensenrechten en dus buitenproportioneel.

Volgens het beproefde EFF-recept wisten we twee leden van het Europese Parlement te overtuigen en amendementen op het Bono-report in te dienen: een ter centrumlinker zijde door de Franse socialist en oud-premier Michel Rochard, en een ter centrumrechter zijde onder leiding van het Zweedse conservatieve lid Christofer Fjellner. In dat proces was ik de

kennismanager van al die online deskundigheid bij het formuleren van de amendementen en naar buiten toe het gezicht dat overal opdook om ons standpunt onder de aandacht te brengen. Hier was online activisme een stuwende kracht, wetend dat de meeste leden bij de komende verkiezingen voor het Europese Parlement in 2009 herkozen willen worden. Het gaat tenslotte wel om potentiële kiezers.

Staat deze absolute vrijheid van infrastructuur niet op gespannen voet met het burgerrecht op auteursrechten of rechten op intellectueel eigendom? Een auteur, een creatief of uitvinder is ook een burger!

Auteursrechten bestrijken een breed spectrum dat je in de loop der jaren ziet uitdijen onder invloed van maatschappelijke processen en behoeften. Kijk maar naar de recente staking van scenarioschrijvers in Hollywood. Verschillende sectoren hebben behoefte aan verschillende wettelijke kaders en die hangen weer af van nationale doelstellingen om het recht op intellectueel eigendom te claimen. Het kan ingezet worden als beschermer van de nationale cultuur of om concurrentie te beperken. Maar ook het stimuleren van innovatie kan een reden zijn intellectueel eigendom binnen de landsgrenzen vrij te geven. Wat levert het landen als India of Brazilië op om patenten te respecteren van medicijnen die elders werden uitgevonden? De claim hangt ook af van relevante factoren als de snelheid en de kosten van kopiëren en het maatschappelijke belang. Zo is software snel en goedkoop te kopiëren en is haar rol van maatschappelijk belang. Dat met de komst van Microsoft de openheid van software in de IT-industrie niet meer vanzelfsprekend is, is schadelijk voor innovatie. Kopieën van de software van deze monopolist zijn voor anderen onontbeerlijk in hun bedrijfsvoering. Zij zijn het uitgangspunt voor hen om veranderingen aan te brengen en zo hun eigen gecreëerde toepassingen bij hun klanten, de gebruikers te introduceren. Het misbruik van haar marktmacht door Microsoft is ondoelmatig en inefficiënt, remt maatschappelijke innovatie en is geldverslindend voor alle partijen vanwege de rechtszaken.

Erik Josefsson

De Zweed Erik Josefsson was tot 1 mei jl. EFF's European Affairs coordinator in Brussel. Afkomstig uit de IT-industrie – hij was programmeur – kwam hij jaren geleden via een Linux-community in aanraking met online activisme. Hij volgde het laatste jaar voor EFF kritisch alle stappen van de besluitvorming binnen Brussel (of Straatsburg) bij leden van het Europese Parlement, de EU-Commissie en haar staf, behartigers van consumentenbelangen en public interest groepen, computerprogrammeurs en de media. Dat heeft hem veel goodwill opgeleverd. Maar hij verklaart nadrukkelijk dat hij steeds weer zeer deskundig werd gevoed door de EFF- en EDRI-netwerken en goed beslagen ten ijs kwam. Voordat hij bij EFF ging werken, werkte hij bij de FFII (Foundation for a Free Information Infrastructure). Dankzij het FFII zijn patenten op software nog niet wettelijke geïntroduceerd in Europa.

Waarom heeft EFF sinds 1 mei de zelfstandige EU-vestiging in Brussel gesloten?

Puur wegens geldgebrek. Het tijdelijke wegvallen van een permanente vertegenwoordiger wordt in de EFF- en EDRI-netwerken, maar ook in politiek Brussel, betreurd. Zeker gezien het laatste gemeenschappelijke wapenfeit in het Europees Parlement rondom het Bono-rapport. De formule van een woordvoerder met een zeer deskundig netwerk van vrijwilligers werkt goed en contrasteert sterk met de gelikte lobbyisten uit de grote lobby-bedrijven die voor de grote multinationals werken. Belangen, niet deskundigheid zijn hun drijfveer, zo blijkt menigmaal. Koepelorganisatie EDRI.org (European Digital Rights) wil deze functie van Europese lobbyist herstellen, *mits* daarvoor fondsen worden gevonden. Een stem met een gezicht dat overal opduikt in het parlement, in commissies, in de lift of op seminars is zó belangrijk. Het netwerk van EU-burgers die bezorgd zijn over de burgerrechten is op zoek naar nieuwe sponsors of donateurs om zijn stem te financieren. De netwerken op zich met hun knowhow en expertise blijven bestaan en actief. Brussel is gewaarschuwd!

Wie zijn gebaat bij een lobby onder de vlag van EDRI?

Niet de multinationals, die hebben al (te) gemakkelijk toegang tot de beleidsmakers en de niet ter zake deskundige politici. Middelgrote en kleine bedrijven daarentegen die hun geld verdienen in *user generated content* zie ik als onze potentiële sponsors of donateurs. Het is nu het moment om samen op te trekken en over het eigenbelang heen te stappen, want de vrije toegang tot internet staat onder druk van gevestigde belangen en politieke angst. Gezamenlijk kunnen we met EDRI een vuist maken door onder een nieuwe rechtspersoon en naam weer aan het werk te gaan. Er is op

korte termijn nog zo veel te doen. Zo zijn we nog niet helemaal gerust op dat Bono-rapport. We vrezen een coupe tijdens het Franse voorzitterschap in de tweede helft van dit jaar, waarbij filtering toch tot de mogelijkheden gaat behoren om de toegang tot internet te beperken. Als er één schap over de dam is, dan volgen er meer die beperkte toegang eisen op grond van het Bono-rapport. En dat moet niet. Maar ook het implementeren van de richtlijn over het bewaren van gegevens tot EU-wetgeving; het PNR-voorstel van Frattini over het bewaren van reisgegevens door de overheid; het telecommunicatie-pakket en het implementeren tot EU-wetgeving van de IRP-richtlijn (Intellectual Rights of Property) vragen op korte termijn kritische aandacht en hard lobbying. **IK**

Bono report

Het Europese Parlement heeft als reactie op de plannen voor de Europese culturele industrie van de Europese Raad en de Europese Commissie (EC), het dagelijkse bestuur van de EU, het initiatief genomen tot een eigen rapportage over deze sector. Haar rapporteur, de Fransman Guy Bono, lid van de socialistische fractie in het Europese Parlement (EP), pleit in het naar hem genoemde Bono-rapport voor een gelijkwaardige behandeling van deze sector zoals andere economische sectoren: dus vrij verkeer van personen, diensten en open internet. Dat vereist wel een goed georganiseerde grensoverschrijdende regeling van de auteursrechten en de rechten op intellectueel eigendom. Het Bono-rapport beklemtoont dat vrije toegang tot internet de voorwaarde is voor de vrije uitwisseling van cultuur, zo essentieel voor de onderlinge verbondenheid tussen inwoners van de Europese Unie. Het EP verzet zich tegen de door de EC voorgestelde filtering ten behoeve van de rechthebbenden, waarbij niet alleen gebruikers die het auteursrecht schenden een misdaad begaan, maar ook hun telecomoperators, ISP's tot en met de makers van hun dragers zoals iPods e.d. De sancties die daarop rusten zijn buitenproportioneel en dus ongewenst. Met deze strategische stellingname houdt het EP hier de vinger aan de pols. Zeker nu per 1 juli Frankrijk de voorzittershamer ter hand neemt. De huidige conservatieve regering van deze lidstaat staat met haar stringente opvattingen over auteursrechten recht tegenover de liberale visie op internet van o.a. de Scandinavische lidstaten. Het Bono-rapport is met o.a. twee amendementen op copyrights recentelijk door het EP aangenomen.

Zie ook www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5498632 en www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P6-TA-2008-0123